

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CORNELIUS, JAN

De ce nu-s români ca nemții? / Jan Cornelius, Adina Popescu. - Pitești :

Paralela 45, 2019

ISBN 978-973-47-3013-1

I. Popescu, Adina

821.135.1

Jan Cornelius
Adina Popescu

De ce nu-s români ca nemții?

Cuprins

Oare cînd voi spune, în sfîrșit, <i>I love București?</i>	7
Viața e frumoasă, cu mici excepții	11
Sînt cetățean european și am drepturi	19
Hey, poate scriem o carte!	21
Apocalipsa de la Leipzig și... dar hai mai bine să gîndim pozitiv!	22
Un ou pe zi și un sfert de parizer.....	32
Pilulele de slăbit și bunica inexistentă	41
Nostalgia cozilor, atenție la trepte!	51
Un chef la Vama Veche și strigoii din Frankfurt	58
Hotelul din Bruxelles și castelul din Timișoara.....	67
Detalii picante din vecini.....	76
Cuvinte tabu și vecini psihopați	87
Sărutul negrului și Pippi Șosețica în impas.....	99
Marea crăpelniță și „popa cu botezul“	111
Bătrînețea și butonul de panică	123
Fantoma din baie care ne dă palpitații.....	135

Respe	Pacientul Stan Pățitul și ipohondria made in Romania.....	148
Ce pățim cînd călătorim	163	
Bărbați și femei	179	
Cine sîntem? Unde vrem să trăim?		
Căru loc îi aparținem?.....	194	

Oare cînd voi spune, în sfîrșit, *I love București?*

Mă aflu într-un mic magazin de suveniruri din Berlin, iar vînzătoarea mă întreabă zîmbind dacă mă poate ajuta cu ceva. „Nu, doar mă uit...“, zic eu și într-adevăr privesc cu drag toate acele flecușete, de la tricouri la brelocuri și brichete, imprimate cu inscripția *I love Berlin*. A fost cît pe-aci să cumpăr o umbrelă însă m-am răzgîndit în ultima clipă – costa totuși 20 de euro, doar pentru că făcea reclamă orașului. De fapt, acel *I love Berlin*, comercial și destinat probabil turiștilor american sau japonezi, atrași de astfel de „amintiri“ cît mai demonstrative din locurile pe care le viziteză, m-a atras înăuntru. Îmi dau seama că, oricît de siropos ar suna, într-adevăr *I love Berlin*, mă simt în stare să fac o declarație (de dragoste) unui oraș cu totul străin pe care l-am cunoscut doar de cîteva zile.

Ies din magazin și mă întreb cu amăraciune cînd va veni momentul în care să spun, cu toată sinceritatea, *I love București*. M-am născut în București, n-am trăit niciodată în altă parte, de voie, de nevoie m-am atașat de el pentru este orașul meu, însă după 38 de ani de „relație“ n-aș putea să spun că-l iubesc, aş fi ipocrită. Că-l accept, că-l tolerez, că-l înțeleg, aşa cum se întîmplă cu oamenii lîngă care stai prea mult timp, asta da. Aș putea

Respec~~spune~~^{mai mult} spune însă, cu mîna pe inimă, *I love Cluj*, și nu doar pentru că este orașul în care mi-am petrecut o parte din copilărie. E un oraș care a trecut prin transformări remarcabile în ultimii ani, poate să o spună oricine care vine „din afară”, se simt aerul de Occident și tihna vieții de acolo, mai ales în anumite cartiere ale Clujului. Oare ce trebuie „să facă” Bucureștiul astăzi ca să fie iubit?

Aterizăm la Otopeni într-o noapte, toți românii se îmbulzesc să-și ia bonuri pentru taxiuri, străinii se uită debusolați în jur, întrebându-se în ce hangar părăsit în cîmp au nimerit. Afără, taxiurile se însiruie unul după altul, entropia se mărește, ordinea nu se mai respectă, începi să-ți vînezi taxiul. Printre primele cuvinte pe care le aud în București (Otopeniul nu-i decît o ușă care se deschide spre el), după ce am aterizat: „Unde pula mea e taxiul nostru?” Un nene cu gluga pe ochi, gen fost taximetrist mafiot din Gara de Nord, încearcă să agațe doar turiști străini, năuci și încărcați de bagaje: „Taxi? Taxi, *please!*” Îmi e milă de ei – vor plăti probabil 100 de euro pînă în centru. Mă întreb de ce, după 27 de ani, nu s-a găsit încă o soluție decentă de a lega aeroportul de oraș, de ce niciodată nu a fost o prioritate pentru nimeni. Așa cum n-au fost nici o șosea de centură care să ajute traficul, nici multe altele. Pentru că n-au existat niciodată strategii pe termen lung, doar mici furtișaguri, precum cele ale taximetristului dornic de un cîștig imediat, de la aeroport. Oare, după aceasta primă experiență căreia îi vor urma altele, mai mult sau mai puțin nefericite, străinii ce ne vizitează orașul și-ar mai cumpăra un tricou cu *I love Bucharest*?

În mașină, taximetristul îi înjură pe cei de la Uber. Că „sînt niște hoți” și că „tot ce se întîmplă acolo e ilegal”. Sînt prea obosită, mă abțin să comentez ceva, e inutil să-i explic că vorbește despre primul sistem de taximetrie care începe, în sfîrșit, să

funcționeze „normal”. În fond, ce reprezintă pentru el normalitatea? „Cînd o să se întîmple vreun viol sau, Doamne ferește, vreo crimă, or să-i închidă!”, zice taximetristul de cel mult 35 de ani, cu satisfacție. Ce rost mai are să discutăm despre ce (n)-au făcut autoritățile, cînd locuitorii orașului sînt atât de obtuzi și se împotrivesc oricărei schimbări, din principiu?

A doua zi, nu-mi vine să ies din casă. Deși am fost plecată doar trei zile, nu simt nevoie să-mi revăd orașul. Îl cunosc suficient de bine. Totuși, sînt nevoită să ies pînă la cel mai apropiat supermarket. Merg pe străduțele din „mahala“ centrală unde locuiesc. Zăpada începe să se topească, acum se văd cel mai bine gunoaiele și zoaiele pe care localnicii le-au aruncat în fața caselor de-a dreptul pe troiene, în toată perioada înghețului (și-au dat seama că, din cauza temperaturilor scăzute, n-or să pută o vreme). De pe mormanele negre se scurg resturi de pîine și ciorbă, mucuri de țigară, pamperși și zdrențe ude. Strada Viitorului arată ca o vomă. Însă oamenii stau în casele lor cu porții încuiate, se separă de spațiul public care nu le aparține – să vină salubritatea și să facă curat după noi!

La supermarket, întreg spațiul e ocupat de cărucioarele cu marfă, printre care se strecoară clienții, încercînd să-și facă loc către casele de marcat. Pare să se deschidă o nouă casă, o tanti se aşază oftînd pe scaun, îmi reorientez coșul spre ea, însă femeia mă privește crunt. „E deschis aici?” – îndrăznesc. „Păi, nu veДЕți că-i deschis?” – zbiară femeia la mine. Zîmbetul larg de pe chip cu care aterizasem cu cîteva ore în urmă pe Aeroportul Otopeni, „zîmbetul de Berlin”, începe treptat să-mi dispară.

Totuși, îmi iubesc orașul, pe fragmente, pe bucățele, iubesc anumite străduțe, piațete, clădiri, locuri, însă te poți îndrăgosti

Respect de un singur punct dintr-un desen abstract? Când îi vorbesc unui străin despre Bucureşti, îi spun, fără prea multă convinsare: „Vino la noi! Oraşul s-a schimbat mult în ultimii ani, o să-ţi placă!“ Însă sunt conştientă de faptul că aceste schimbări au fost posibile datorită unor oameni, o mână de oameni. Mă bucur atunci când descopăr că s-a mai deschis o cafenea unde te simți ca la Viena, că proprietarul cafenelei a restaurat și casa care o adăpostește și că are grija și de trotuarul din fața ei. Aceste pete de culoare apar din ce în ce mai des. Iubesc și străduțele din spațele blocurilor și din zona centrală – Olari, Silvestru, Toamnei, Icoanei etc., care au rămas la fel de când m-am născut, pline de liniște și de verdeță, cu un aer de târg de provincie, ușor desuet. Nu pot iubi însă noile statui și alte „opere“ monumentale pe care Primăria aruncă banii, în loc să găsească soluții pentru trafic, să educe cetățenii să-și ia gunoiul în fața casei etc. Bucureștiul e orașul în care noi, locuitorii lui, obținem zi de zi mici victorii, aproape insignifiante, însă marea schimbare nu se întrevede pe nicăieri. Așadar, pînă să mă hotărăsc să spun *I love Bucureşti*, aş purta oricînd tricouri cu *I love strada Mîntuleasa* sau *I love Piața Spaniei* și aş continua să visez la orașe ca Berlin.

Viața e frumoasă, cu mici excepții

Ca reacție la ultimul meu articol despre București aparut aici, în „Dilema veche“, îmi scrie cu mult umor, pe Facebook, Jan Cornelius, scriitor de origine română ce locuiește de mulți ani în Germania, la Düsseldorf, și tocmai s-a întors dintr-o scurtă vizită în România:

„Pe mine, Bucureștiul m-a liniștit tocmai prin demența sa, prin contrastele inadmisibile. Am dormit acolo mai bine decât aici, subconștient trăiam probabil sub deviza: Dacă nu te refaci, mori! Situațiile bine surprinse de tine m-au scos din minti la început, în primele zile, când îmi venea aproape să-l sugrum pe unul sau pe altul. Aici, acum, totul mi se pare groaznic de liniștit și de monoton. Mă întreb de ce or fi zîmbind toți ca proștii. La București, în hotelul Cișmigiu, tînăra care zîmbea cel mai mult, de lumina din lobby, era o tipă de la recepție de vreo 22 de ani. Am auzit-o apoi vorbind în engleză cu colegii ei și am întrebat-o de unde-i. Era franțuzoaică din Lyon și era în schimb de practicanți, la hotel. „Și cum vi se pare Bucureștiul?“ am întrebat-o. „Excelent, mi se pare formidable, nici nu mă gîndesc la plecare.“

Mi s-a părut nemaipomenită o îmbîrligare a mașinilor într-o intersecție de pe bulevardul Elisabeta, nu mai mișca nimic.

Șoferii se înjurau între ei de mai mare dragul. Un spectacol cum nici la film nu îți se oferă. A venit poliția să-i descilcească. În timpul asta, la banca de alături, urla unul într-un megafon ceva cu «Jos bâncile! Jos capitaliștii!». Nici dracu' nu i dădea atenție, de parcă ar fi vorbit în șoaptă. Cred că trebuie să te identifici cu un oraș, să-l iubești în subconștient, ca să realizezi că îl urăști... că te obosește și te plăcusește... să pleci și să te întorci din nou în el.»

N-am apucat să-i răspund lui Jan pe Facebook, o voi face aici:

Dragă Jan,

Știi foarte bine că orice loc, orice oraș, e în primul rînd o stare, am mai vorbit despre asta. Eu m-am obișnuit deja cu contrastele pe care le pomeneai tu, nu mai simt acea bucurie a supraviețuirii pe care ai trăit-o și rareori mai întâlnesc lucruri să mă mai surprindă. De pildă, în Germania mă surprinde normalitatea, nu înțeleg cum de într-un spațiu citadin, să zicem, lucrurile se pot armoniza atât de bine și pot funcționa împreună. Aseară aveam o stare proastă, un soi de depresie pasageră despre care știi că pe undeva, în profunzimea ei, pleacă tot de la nepuțințele de zi cu zi ale traiului de aici, de la lupta cu morile de vînt, de la senzația pe care o ai la un moment dat că în sfîrșit îți ieșe ceva, că lucrurile încep să se aşeze, ca mai apoi să te pomenești din nou într-o prăpastie. Și ca să nu mă deprim acasă de una singură, am ieșit să mă plimb, într-o seară rece, dar plăcută, de martie. Primăvara e singurul anotimp în care Bucureștiul devine un loc suportabil, chiar agreabil pe alocuri. Am luat-o

mai întâi pe Calea Moșilor, strada de care mă simt legată cu mii de ițe invizibile pe care n-aș putea să le rup niciodată, oriunde m-aș duce. De aceea observ și cea mai mică schimbare. Aseară am observat, de pildă, că s-a desființat în sfîrșit buticul non-stop de pe colț, de la Eminescu, unde ani de zile a existat o mică mafie de cartier – te păcăleau la bani, își dădeau gumă în loc de rest, vînzătoarele îți vorbeau urît pentru că știau că au parte de „protecție“, niște vlăjgani tuciurii care se agitau prin jurul buticului etc. Nici nu știi cum de magazinul a rezistat atât timp, era o redută veritabilă a tranzitiei triste din anii '90. Acum s-a deschis o mică șaormerie, *a clean, well-lighted place*, vorba lui Hemingway. M-am oprit ca să-mi iau o „shaorma de poftă“ – chiar aşa sună oferta, la 9 lei, și am mers mai departe. În timpul crizei economice, Calea Moșilor se umpluse de covrigări și second-hand-uri, acum, observ că au revenit în forță șaormeriile, aşa că înclin să cred că am depășit și criza financiară. M-am oprit ca să fumez o țigară pe o bancă în parculețul de la „La mobilă“ (în anii comunismului, aici era un magazin de mobilă), acolo unde ne învîrteam noi cu biclele la nesfîrșit, în anii '80. Parculeț e mult spus, este un scuar de 100 de metri pătrați. Vizavi e Biserica Olari, pe care au mutat-o pe sine tot în anii '80 ca să facă loc noilor blocuri socialiste. În urmă cu mai bine de 30 de ani, priveam cu gura căscată cum mutau biserică, aproape din același unghi, cum se scufunda cu tot cu crucile ei într-o mare de praf. Mi se părea ceva fabulos. Am plecat mai departe cu strania senzație că la fiecare colț de stradă, la fiecare intersecție sănătatea de zeci de perechi de ochi, că se uită la mine, uneori în deridere, Adina la diferite vîrstă – uite-o și p-asta, e deprimată, a ieșit din casă și se plimbă aiurea pe străzi, în loc

să-și termine cartea și să-și vadă de treaba ei! E ciudat să locuiești într-un oraș în care umbrele tale sănt peste tot. N-am scăpat de senzația aia neplăcută nici la Universitate, unde m-am aşezat pe o altă bancă, în fața Teatrului Național. Și acolo am zărit-o pe Adina, la fereastra restaurantului de la ultimul etaj al hotelului Intercontinental, locul unde îi rugase pe părinții ei să o ducă ca să vadă orașul de sus. Pe atunci, Interul era cea mai înaltă clădire din București. Însă m-am reîntors în timpul acesta, timpul prezent, care, de fapt, nu ne aparține deloc, atunci cînd oamenii au început să iasă de la teatru. În pas de plimbare, unii discutînd despre piesă – „Îți dai seama că mie mi-a plăcut, totuști! Așa ceva la Pitești n-aveam cum să văd...“ Erau multe cupluri alcătuite din mame trecute de 80 și fiice în jur de 50 – „Mamă, dacă tu nu vezi ce scrie pe clădirea de vizavi, ai văzut ceva pe scenă?!“ Mulțimea aceea de oameni care se scurgea ca într-o procesiune spre gura de metrou mi-a dat o senzație de normalitate, cam aşa ca-n Germania. M-am ridicat de pe bancă, pentru că mi se făcuse frig, apoi m-am învîrtit prin Centrul Vechi. Totdeauna merg acolo cînd simt că am un gol anxios în stomac, deși nu e un loc care să-mi placă. Însă e viu. Poate îmi face bine explozia de replici în limbi diferite de limba română, mă simt un pic în Occident aici. Aud vorbindu-se în germană, italiană, chiar și în japoneză, dar mai ales în engleză aceea corectă și fadă de UE. Cîțiva tineri mă opresc, îmi arată un telefon, iar o fată îmi zice ceva pe un ton panicat în aceeași engleză „de școală“. „Poți să-mi spui și pe românește care-i problema?“ – o întrerup. Fata se retrage dezamăgită. M-am prins – mă luaseră drept turistă străină, năucă prin Centrul Vechi, și voiau să mă fraierească cu ceva. Am zîmbit. M-am întors pe Academiei, am văzut în vitrina

librăriei cartea mea – „Povestiri de pe Calea Moșilor“ pe post de mărțișor. Apoi m-am întors tot pe la Universitate, Adina mică de la ultimul etaj al hotelului Inter îmi făcea cu mâna. Mi-am dat seama că mi-a făcut bine toată această plimbare, m-a eliberat de niște gînduri, de niște poveri. Așadar, dragă Jan, nu mă simt bine unde sănt acum, contrastele nu mă ajută, nu-mi dau energie și entuziasm, ba dimpotrivă, simt în continuare că a trăi în România e, de fapt, o moarte lentă... dar poate că nu m-ă simt mai bine nici în altă parte. Nu știu care e viața ideală. Poate o viață itinerantă, un *road-movie* perpetuu, în care aici și acolo să nu mai existe.

Dragă Adina,

La sfîrșitul textului tău spui: „Așadar, dragă Jan, nu mă simt bine unde sănt acum, contrastele nu mă ajută, nu-mi dau energie și entuziasm, ba dimpotrivă, simt în continuare că a trăi în România e, de fapt, o moarte lentă...“

Hai să devin puțintel filozofic, timp de-o frază: Mi-e teamă că, din momentul în care ne naștem, murim cam cu toții de o moarte lentă, oriunde ne-am afla, în Est sau în Vest. Ba chiar ne naștem cu toții cu un picior în leagăn și cu unul în groapă, cum spunea Beckett cătrănit, tot aşteptîndu-l degeaba pe Godot. Și trăind între Est și Vest, între Germania și România, mă deplasez mereu încolo și încocace pentru că ades am senzația că singurul mijloc eficace de-a uita mizeria condiției umane e, probabil, mobilitatea. Mobilitatea, agitația, schimbarea permanentă, mișcarea rapidă de colo-colo, doar ea ne ține voioși și tineri. Cu condiția să nu fim mai rapizi decît îngerul nostru păzitor, de

pildă cînd conducem mașina. A vorbi însă despre eternul sfîrșit este probabil un început prost, dar aici la Düsseldorf, unde locuiesc, plouă acum de vreo zece ore, nu ca la București, unde în general vremea e mult mai faină. În ultima mea vizită în capitala României, de ziua lui Mărțișor, era la București un soare de-în luna față. În Cișmigiu, armate de bătrâni se răsfățau în grupuri imense la soare și perechi de tineri se îmbrățișau de-își rupeau gecile de pe ei, printre statui. Aici, dacă aş ieși acum pe terasa apartamentului meu de la etajul trei în ploaia astă teutonică, care în România se poate numi, într-o frumoasă tradiție mio-ritică, „ploaie mocănească“, atunci aş face-o cel mult ca să mă arunc în capul de care mai am, totuși, uneori nevoie.

Da, știi, *ich klage auf hohem Niveau*, cum se zice în cazuri din acestea în germană, bocesc la nivel înalt, căci acestea sănt flecușete, mofturi, vremea de afară nu e motiv de îngrijorare, căci norii se duc și vin și vremea mereu se schimbă. Hai deci să trezem la teme cu adevărat importante. Un motiv real de îngrijorare aici, în Germania, ar fi, de pildă, dementul de Erdogan, care își conduce țara cu o mână sigură într-o dictatură, arestează jurnaliști nevinovați și pe toți cei care au păreri diferite de ale lui, înjurîndu-i sictirit și simultan pe nemți și făcîndu-i naziști doar pentru că îndrăznesc să-l critice. L-am întrebat zilele astea pe Erdal, frizerul meu turc, un vechi și bun amic, ce părere are despre asta. *Tja*, mi-a răspuns el (pronunțați *tia*, precum *mea*). Ceea ce s-ar putea traduce în română prin „mda“. *Tja*, mi-a spus Erdal deci, e unul din puținele cuvinte germane pe care el le stăpînește impecabil și – *chapeau!* – se descurcă de minune cu această vocabulă, cam în orice situație. Căci acest *tja* e în germană un cuvînt cu un potențial semantic imens, poți spune *tja*

cînd te încalzi și îți se rupe șiretul de la pantofi, cînd îți se defechează un porumbel pe pălărie, dar și atunci cînd, de exemplu, auzi că tocmai s-a pornit brusc un război nuclear între Trump și Putin. Alți doi nebuni buni de legat. Ar trebui să-mi fie frică de ei? *Keine Panik auf der Titanic!* – vorba neamțului. Nici un motiv de panică pe Titanic.

Trecînd ieri prin Heinrich-Heine-Platz, mi-am amintit de știrea din mass-media de luna trecută, cum că un terorist arab planificase să se arunce în aer taman acolo, cu cât mai mulți oameni în jurul lui. A fost, din fericire, deconspirat la timp și arestat. Coborînd din tramvai, m-am uitat scurt și discret în jur, oamenii erau calmi și nu vedeam pe nimeni sub a cărui geacă să se contureze vreo centură suspect de voluminoasă. E întotdeauna plin de lume prin Heinrich-Heine-Platz, mulți schimbă acolo tramvaiul, alții se duc să se plimbe prin Altstadt, orașul vechi. Am rămas și eu, ca toți ceilalți, absolut *cool*, cum se spune pe aici. Ar fi trebuit să-mi fie frică? Nu simteam nimic în acest sens. Am citit cîndva o statistică: cele mai multe accidente grave se întîmplă la munca prin casă, cînd mai pică omul de pe scară la înșurubatul becului sau îi cade fierul de călcat pe picior.

Da, aici la noi, în Germania, totul e ordonat, planificat, îngrijit, sigur. Alaltaieri, de pildă, am fumat o țigară în față ușii de la bloc și, gîndindu-mă la nemurirea sufletului și nu la scrumiera fixată de zidul de lîngă mine, am aruncat mucul pe jos. Imediat s-a găsit cineva care să-l ridice și ieri dimineață, cînd m-am dus să-mi iau bruma de poștă care nu sosește prin e-mail, am regăsit acest muc în cutia poștală. După ora la care vine aici tramvaiul sau trenul pot să-mi pun ceasul. Însă dacă aş afirma asta cu voce tare în față unui grup mai mărișor de oameni, aş fi